

СТАНОВИЩЕ

Във връзка с конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 2.1. Филология (Санскрит), обявен в ДВ, бр. 100/20. 12. 2011 г.

По обявения конкурс се представя единствен кандидат, гл. ас. д-р Гергана Руменова Русева. Тя участва с осем публикации и две приложения, от тях едната – излязъл от печат хабилитационен труд-монография „Грамматика на идентичността: за развитието на думата *ātman* в индоарийските езици” (2012), втората – автореферат: „Индоарийските лични местоимения в диахрония”, дисертация за присъждане на образователната и научна степен „д-р”, защитена през 2006 г. Останалите заглавия и съответните приложения публикации са също преди всичко в сферата на избраната от нея и доведена до впечатляващи резултата насока на изследване.

Това, което в дадения случай привлича специално моето (а предполагам и на останалите колеги) внимание, е второто направление във висшето образование на кандидатката – физик-специалист в областта на физика на ядрото и елементарните частици. Не зная, случайно съвпадение ли е, игра на случая ли е или стратегически далновидно разпределяне на силите и вниманието с оглед на бъдещи задълбочени изследвания в онези труднодоловими сфери на познанието (дори хипотетично), които маркираме с праили прото-. Защото някъде там установяваме, може би, общото начало на нещата или, по-предпазливо казано, общата начална характеристика на нещата, времето, когато дхарма, например, се възприема като „елементарна единица на психически живот и опит на субекта, проектирани във външния свят... неотличим от качеството негов носител”, а с течение на времето „просто неща от външния свят, чието съществуване независимо от съзнанието и едно от друго се отрича”¹; и малко произволно подбраното за съпоставка първично понятие в китайската философия „ци”, което има характеристики като „етер”... „дъх”, „дух”... „енергия”... „материя”, „категория, която изразява идеята за... пространствено-времева, духовно-материална и витално-енергетическа субстанция”². Тези най-ранни представи, в които материално и нематериално съществуват като периодично или произволно се редуват, имат сякаш досег с някои най-нови констатации в сферата на физиката на

¹ Китайская философия, Энциклопедический словарь, М., 1994, с. 344-5.

² Пак там, с. 431.

елементарните частици. Или – бихме могли да си припомним за спиралите на познанието.

Основата, върху която се гради монографията (акцентът пада върху нея), понятието *ātman*, в първата половина на разработката Русева представя с помощта на респектиращо обширен материал от конкретни случаи, в които се проявява това понятие и създава представата за неговата диахрония на базата на примери-цитати. И, съвсем накратко, по този повод – впечатляващо свободно боравене с древни и класически текстове и техен превод на български език. Това наблюдаваме и в приложенията към монографията.

Втората половина (деленето е условно) навлиза в философското осмисляне, проследяване на семантичното развитие и превода на *ātman*, отново на базата на многобройни примери. И пак бих искала да посоча паралел в разширяването на семантичните полета – поемата на китайския поет-патриот Уън Тиенсян (XIII в.), който съчинява в тъмница това произведение за своя пряк дух (ци) и за смрадния тъмничен дъх (същото ци), позволявайки си в тези условия дори играта с думи.

Разсъжденията на автора върху концепта *ātman* и, в още по-голяма степен – върху начина на превод, зависещ от толкова много и съществени фактори, заслужава особено внимание, тъй като преводачите от Запада често пъти трябва да се преборят с привични трафарети и да преосмислят на съвсем различно ниво както понятието *ātman*, така и редица други, подобни на него.

Това, което постига и утвърждава кандидатката със своята монография, е белязано неколккратно с квалификацията „за пръв път”, в рамките на индологическата литература на наднационално равнище. Такъв приносен момент безусловно заслужава признание. Несъмнено това, което авторката прави „за пръв път”, бележи и нови насоки за бъдещи подобни изследвания, проправяйки път на нови подходи към прастари факти.

Преводите, изцяло или на фрагменти, на основополагащи древни паметници на индийската (най-общо казано) култура заслужават да бъдат специално отбелязани, тъй като – всички български изтоковеди знаят прекрасно това – те почти винаги запълват бели петна в нашите български условия. При това кандидатката е в състояние да извършва тази работа на ново, по-високо равнище, като се вземе под внимание професионалната □ подготовка, при всеки млад специалист все по-усъвършенствана и по-разностранна.

В това отношение кандидатката Г. Русева е един безусловно много ценен специалист-индолог, подготвен както в дълбочина, навлизайки назад към древността и класиката с овладяването на

ведийски език и санскрит до степен да ги преподава, и в ширина, ако може така да се каже, изучавайки и овладявайки класически тибетски, урду, египетски. Да не говорим за английски, руски, хинди, френски.

Освен поетия хорариум на главен асистент в специалност „индология” в СУ, кандидатката поема и водене на курсове избираеми дисциплини, подготовка на интернет материали за своите студенти, участие в проекти за студенти и преподаватели. Наред с това не снижава темпото на своята научна работа, нито прекратява изследванията си в своята физическа специалност.

Мисля, че бихме могли да поздравим специалността „индология” във факултета по класически и нови филологии на Софийския университет „Св. Климент Охридски” с привличането и грижите за такъв специалист. На основата на предоставените материали, разработки и информация най-убедено и настоятелно подкрепям кандидатурата на гл. ас. д-р Гергана Руменова Русева в конкурса за получаване на академичната длъжност „доцент”.

София, 19 април 2012 г.

проф. д-р БОРА БЕЛИВАНОВА

